

Protocol Informatieverstrekking

november 2017

1. Inleiding

Artikel 11 van de Wet op het Primair Onderwijs (hierna: 'WPO') verplicht scholen in algemene zin om te rapporteren over de vorderingen van de leerlingen aan hun ouders, voogden of verzorgers. In de praktijk, in het bijzonder ingeval van gescheiden ouders, blijkt het evenwel niet altijd duidelijk aan wie wel en aan wie niet mag of moet worden gerapporteerd. Met dit document wil Stichting Catent aangeven welke uitgangspunten zij hanteert bij het verstrekken van informatie aan ouders, voogden of verzorgers. Hiermee willen wij richting geven aan alle betrokken partijen betreffende wie, wanneer en hoe recht op informatie heeft.

Voor een goed begrip van voornoemde uitgangspunten achten wij het eerst van belang om nader in te gaan op het begrip 'ouders, voogden of verzorgers' en het daarmee samenhangende begrip 'gezag'.

2. Gezag

Onder 'gezag' wordt verstaan ouderlijk gezag (hierna onder a) of voogdij (hierna onder b). Als personen gezag hebben over een kind, dan zijn zij onder meer verantwoordelijk voor de verzorging en opvoeding van het kind. Ook zijn deze personen de wettelijke vertegenwoordigers van het kind. De wettelijke vertegenwoordigers zijn ook wettelijk aansprakelijk voor wat het kind doet. Vanaf 14 jaar kan het kind zelf aansprakelijk zijn voor wat hij of zij doet.

a. Ouderlijk gezag

Ouderlijk gezag wordt door de ouders gezamenlijk of door één ouder uitgeoefend. Met 'ouder(s)' bedoelen we hier de ouder(s) volgens de wet. Meestal bedoelen mensen in het gewone spraakgebruik met 'ouder(s)' de biologische ouder(s). Dat is dus wat anders dan de ouder(s) volgens de wet!

De moeder(s) van een kind met ouderlijk gezag is (zijn) over het algemeen volgens de wet¹:

- De vrouw uit wie het kind geboren is;
- De vrouw die het kind heeft geadopteerd.

Sinds 1 april 2014 is (zijn) ook de moeder(s) van het kind met ouderlijk gezag:

- De vrouw die met de moeder is getrouwd of een geregistreerd partnerschap heeft. Om zwanger te worden, is gebruik gemaakt van een onbekende zaaddonor. Dit volgens de Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting;
- De vrouw die het kind heeft erkend én van wie het ouderlijk gezag (gerechtelijk) is vastgesteld.

De vader(s) van een kind met ouderlijk gezag is (zijn) over het algemeen volgens de wet²:

- De man die met de moeder is gehuwd, als het kind tijdens het huwelijk geboren wordt;
- De man die het kind heeft erkend én van wie het ouderlijk gezag (gerechtelijk) is vastgesteld
- De man die het kind heeft geadopteerd;

Sinds 1 april 2014 is ook de vader van het kind met ouderlijk gezag:

- De man die met de moeder een geregistreerd partnerschap heeft, als het kind tijdens het partnerschap geboren wordt.

¹ Een vrouw die met de moeder trouwt/een geregistreerd partnerschap heeft vastgelegd, terwijl er al een kind bij die moeder is, heeft niet automatisch het ouderlijk gezag. Hangt af van het feit of er naast de moeder nog een andere persoon is (bijvoorbeeld een vader) met ouderlijk gezag. In dat geval kan de nieuwe partner van moeder geen ouderlijk gezag verkrijgen. In Nederland kennen we geen meerouderschap/meeroudergezag, waardoor het niet mogelijk is dat méér dan twee personen ouderlijk gezag hebben over een kind. Indien er geen andere persoon is met ouderlijk gezag, kan de nieuwe partner onder omstandigheden ouderlijk gezag verkrijgen. Het enkele huwelijk/geregisterde partnerschap is hiervoor dan evenwel onvoldoende.

² Zie 1, dan vanuit vader geredeneerd.

Een nieuwe partner/stiefouder is (dus) niet automatisch ouder volgens de wet (zie hiervoor).

Het is ondoenlijk om alle mogelijke varianten uit te schrijven in het protocol. De meest voorkomende zijn beschreven. In voorkomend geval dient per situatie te worden bekeken/vastgesteld waar het ouderlijk gezag ligt (en aan wie dus informatie mag/moet worden verstrekt).

Voorts kan vrijwillig of gedwongen (door een rechter) sprake zijn van ondertoezichtstelling van een gecertificeerde instelling, onder toewijzing van een gezinsvoogd³. In de meeste gevallen blijft het kind tijdens de ondertoezichtstelling thuis wonen, maar soms is het beter dat het kind vrijwillig of gedwongen (door een rechter) (tijdelijk) ergens anders gaat wonen, bijvoorbeeld in een tehuis of een pleeggezin.

Een ondertoezichtstelling is een gezagsbeperkende maatregel. Het ouderlijk gezag van de ouder(s) is (tijdelijk) beperkt. De ouder(s) heeft (hebben) dan nog wel het ouderlijk gezag, maar is (zijn) verplicht om bij de uitoefening daarvan de hulp en begeleiding van de gecertificeerde instelling (veelal dan de toegewezen gezinsvoogd) te accepteren. Belangrijke beslissingen neemt (nemen) de ouder(s) niet meer alleen, maar samen met de gecertificeerde instelling.

In dergelijke gevallen is het doen van rechtshandelingen (bijvoorbeeld: de aanmelding bij een school, het geven van toestemming voor een medische handeling en het doen van een aanvraag tot het verlenen van een verblijfsvergunning etc.) ook toegewezen aan de gecertificeerde instelling. Deze onderdelen van het gezag kunnen formeel niet naar pleegouders worden overgeheveld, maar de gecertificeerde instelling kan de pleegouders wel machtigen om bepaalde rechtshandelingen ten behoeve van het pleegkind zelfstandig te verrichten. De gecertificeerde instelling kan deze machtiging te allen tijde ook weer intrekken.

Soms hebben de pleegouders voogdij (er is dan sprake van voogdij overdracht; zie verder onder b: voogdij). In dat geval worden de pleegoudervoogden de wettelijk vertegenwoordigers van hun pleegkind. Een rechter beslist of een verzoek tot pleegoudervoogdij wordt toegewezen.

Belangrijk is dat wanneer een kind in een pleeggezin woont goed te bekijken wie er de (beslissings)bevoegdheid/ -machtigingen heeft. En daar de informatieverstrekking vanuit school aan te verbinden.

b. Voogdij

Voogdij is het gezag van (een) niet-ouder(s). Iedereen die 18 jaar of ouder is, kan voogd worden. Wanneer krijgt een kind een voogd, o.a.:

- Als de ouder(s) is (zijn) overleden;
- Als de ouder(s) onbevoegd is (zijn) tot gezag;
- Als de ouder(s) is (zijn) ontheven of ontzet uit het gezag. Dat betekent dat ze geen gezag meer mogen hebben. (z

De ouder(s) kunnen zelf een voogd hebben aangewezen in een testament of door registratie in het gezagsregister. Daarnaast kan de rechter een voogd benoemen (bijvoorbeeld een familielid of een gecertificeerde instelling). Een voogd heeft in ieder geval de volgende rechten en plichten:

- Een voogd is verantwoordelijk voor de verzorging en opvoeding van het kind. Maar de voogd hoeft dit niet zelf te doen. Het kind kan ook in een tehuis of pleeggezin wonen.

³ Een gezinsvoogd is iets anders dan een voogd. Dan Voogdij. Zie hiervoor paragraaf b op deze bladzijde.

- De voogd hoeft niet zelf de kosten voor het kind te betalen.
- De voogd is wettelijk vertegenwoordiger van het kind.
- De voogd beheert het geld van het kind.

Voogdij is altijd het gevolg van een beslissing van de rechter in de gevallen waarin een minderjarige niet onder ouderlijk gezag staat, of waarin de voogdij voor een minderjarige niet is geregeld.

De voogdij is definitief als beide ouders zijn overleden. De voogdij duurt dan tot de meerderjarigheid van het kind, dus tot het achttiende jaar.

In alle andere gevallen is de voogdij formeel niet definitief. Een ouder kan bijvoorbeeld na ontheffing of ontzetting altijd om herstel van het gezag vragen. De wet stelt hieraan echter strenge eisen, die door de rechter worden getoetst, waardoor herstel van het ouderlijk gezag in de praktijk nauwelijks voorkomt.

3. Informatieverstrekking algemeen

De school draagt er zorg voor dat bij de aanmelding van leerlingen structureel in kaart is gebracht hoe de (juridische) status is wat betreft gezag, omgang en informatievoorziening ten opzichte van een kind. Eventuele wijzigingen in het gezag, omgang en informatievoorziening dienen zo spoedig mogelijk door de betrokkene(n) te worden doorgegeven aan de school.

Scholen dienen de persoon of personen die, ofwel het ouderlijke gezag hebben, ofwel de voogdij hebben over een kind, te informeren over de vorderingen van het kind. Dit gebeurt over het algemeen in de zogenaamde tienminutengesprekken en ouderavonden.

Voornoemde personen hebben óók het recht op inzage in het leerlingdossier, waarin onder andere verslagen zijn opgenomen over de bespreking van een kind door het schoolteam.

Indien er een nieuwe partner/stiefouder is, en hij/zij is geen ouder in de zin van de wet, dan ontvangt hij/zij geen informatie direct van de school, tenzij de gezaghebbende ouder(s) daar toestemming voor geeft (geven). Onder omstandigheden heeft de school de mogelijkheid een stiefouder/nieuwe partner niet zijnde wettelijk ouder te weren bij een gesprek indien hij/zij een gesprek lastig maakt/verstoort.

Een school die een leerling heeft die in een tehuis of bij (een) pleegezin woont, moet zich goed op de hoogte (laten) stellen van de situatie, om aan de juiste perso(o)n(en) informatie te (kunnen) verschaffen. De gecertificeerde instelling dan wel degene die voogdij heeft dient (dienen) bij zaken die op school spelen betrokken te worden.

4. Informatieverstrekking gescheiden ouders

Elke school heeft te maken met ouders met een verbroken relatie. Als ouders scheiden houden zij in principe samen het gezag over het kind. Tenzij de rechter uitspraak doet dat één van de ouders het gezag toegewezen krijgt. Soms is er ook één ouder met gezag en één ouder zonder gezag over het kind. Dit kan ook het geval zijn als ouders nooit getrouwd zijn (geweest). Waar in het hiernavolgende wordt gesproken over gescheiden ouders kan ook worden gelezen 'ouders met een verbroken relatie'.

In eerste instantie is het aan (gescheiden) ouders om elkaar te informeren over de vorderingen en ontwikkelingen van hun kind. In sommige gevallen is de relatie tussen de ouders zo vertroebeld, dat goede onderlinge communicatie niet meer aan de orde is. Dan komt de school in beeld.

Ingeval van gescheiden ouders gelden in ieder geval de volgende aandachtspunten bij de contacten vanuit school richting ouders:

- De school geeft goed vorm aan educatief partnerschap;

- De school neemt een onafhankelijke en neutrale positie in ten opzichte van beide ouders;
- De school voorkomt partij te worden in een echtscheidingsconflict en zij vermijdt alle schijn van partijdigheid;
- De school verstrekt geen informatie als zij daardoor haar neutraliteit verliest;
- Alleen in uitzonderlijke omstandigheden, als de veiligheid van het kind in het geding is, is het verstandig om informatie ten behoeve van een echtscheidingsprocedure te verstrekken.

Daarnaast gelden ingeval van gescheiden ouders nog de volgende aandachtspunten, afhankelijk van het feit of beide ouders gezag hebben (hierna onder a) dan wel één van de ouders gezag heeft (en de andere ouder niet) (hierna onder b).

a. Beide ouders hebben gezag.

Over het algemeen hebben beide ouders, als zij gescheiden zijn, het gezag over het kind (zie hiervoor). De school heeft daarmee een actieve informatieplicht richting beide ouders. Zij moet ouders dezelfde mondelinge en schriftelijke informatie geven.

Indien de ouders beide het gezag hebben worden alle formele aanvragen/ toestemmingsformulieren etc. altijd voorzien van twee handtekeningen⁴.

Wel geldt dat de school hierin een eigen verantwoordelijkheid heeft. Denk aan situaties als:

- Als de school weet dat er geen (goede) omgang is tussen de ouders of tussen een ouder en het kind, dan mag de school geen genoegen nemen met de mededeling van een van de ouders dat die de andere ouder wel zal informeren. De school moet dit controleren.
- Wanneer in een echtscheidingsconvenant is vastgelegd dat de ene ouder de andere ouder moet informeren en dit vervolgens niet gebeurt, moet de school de betreffende informatie aan de andere ouder verschaffen.
- Als een van de ouders geen gezamenlijk oudergesprek wil, moet de school actief proberen dit te bewerkstelligen. Vanuit het gegeven dat het in het belang van het kind is in gezamenlijkheid te spreken. Wel blijven handelen vanuit de wet als het hiervoor genoemde niet haalbaar is. Dan moet je als school de mogelijkheid bieden voor afzonderlijke gesprekken met de ouders

b. Eén van de ouders heeft gezag.

Als een van de ouders niet het gezag heeft, moet de ouder die het gezag heeft de andere ouder op de hoogte houden van gewichtige aangelegenheden die het kind betreffen (zie art. 1:377b BW⁵). Bijvoorbeeld over gezondheid en school. Ook als de ouder met gezag belangrijke beslissingen wil nemen over de kinderen, moet hij de mening vragen van de ouder zonder gezag. De ouder met gezag beslist uiteindelijk. Een beschikking vanuit de rechtbank kan aan het voorgaande ten grondslag liggen. Een rechter kan ook beslissen dat een ouder zonder gezag geen informatie meer krijgt. De ouder met het gezag kan hierom vragen. Maar de rechter kan dit ook zelf beslissen. Dat doet de rechter als dit beter is voor het kind. De school dient steeds kennis te hebben van de eventuele beslissing van een rechter ter zake⁶.

⁴ Het verdient aanbeveling altijd beide ouders alle formele aanvragen /toestemmingsformulieren te laten ondertekenen, maar in geval van gescheiden ouders die beiden het gezag hebben is het een standaardprocedure.

⁵ Artikel 1:377b BW bepaalt dat de met het gezag belaste ouder in principe verplicht is de andere, niet met gezag belaste ouder op de hoogte te houden van belangrijke zaken die het kind aangaan.

⁶ Wees alert op de ouder die (terwijl hij geen gezag heeft) door de telefoon een leerling probeert te spreken te krijgen. Of die op het schoolplein verschijnt en bij de leerkracht probeert "informatie los te peuteren".

Indien de ouder die niet het gezag heeft de school om informatie vraagt, moet de school die ouder informatie geven over belangrijke zaken over het kind of diens verzorging of opvoeding. De school hoeft dit dus niet uit eigen beweging te doen.

Het betreft dan informatie over de cognitieve en/of sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind zoals leerprestaties of medische kwesties. Hieronder valt dus wel een schoolrapport, maar niet een uitnodiging voor een algemene ouderavond of een schoolfoto. Op deze "informatieplicht" geldt de uitzondering dat de informatie niet hoeft te worden verstrekt als

1. de informatie ook niet op gelijke wijze zou worden verschaft aan degene die met het gezag over het kind belast is of
2. het belang van het kind zich verzet tegen het verstrekken van de informatie (zie art. 1:377c BW⁷). De school moet een eigen afweging over dat belang maken.

De school moet de gezaghebbende ouder over een verzoek tot informatieverschaffing van de ouder die niet het gezag heeft op de hoogte brengen. De betreffende informatie moet bij de gezaghebbende ook bekend zijn. Als de ouder met gezag zich verzet tegen het verstrekken van informatie aan de andere ouder of dit niet in het belang van het kind acht, is dit onvoldoende. Deze ouder zal dit moeten onderbouwen, bij voorkeur met een gerechtelijke uitspraak waarin een beperking van de informatieplicht is opgenomen.

5. Overzicht

Informatie voor wie	Alle informatie	Geen informatie	Beperkte informatie
Ouder(s) in de zin van de wet (zie onder 2 sub a).	X		
Voogd(en) (indien van toepassing zie onder 2 sub b). Indien er sprake is van pleegouders met voogdij dan zijn de pleegoudervoogden de wettelijk vertegenwoordigers van hun pleegkind.	X		
Stiefouder/partner of andere personen, volgens de wet niet zijnde 'ouder' of 'voogd'.		X tenzij gezaghebbende ouder of voogd heeft ingestemd.	
Ouder(s), met ondertoezichtstelling.	X met verplichting daarbij de gecertificeerde instelling te betrekken.		
Ouder(s) na scheiding met gezag.	X (zie schoolverantwoordelijkheid onder 4 sub a).		
Ouder(s) na scheiding zonder gezag.			X BW 1:377 c Tenzij: zie 4 sub b. Vooraf gezaghebbende ouder informeren. Gezaghebbende ouder weigering middels onderbouwing.

⁷ Artikel 1:377c BW bepaalt dat de school verplicht is een ouder die niet het ouderlijk gezag heeft, als hij of zij daarom vraagt, van beroepshalve beschikbare informatie te voorzien over belangrijke feiten en omstandigheden die het kind of de verzorging en opvoeding van het kind betreffen. Er zijn op deze regel twee uitzonderingen:

- de informatie wordt niet verstrekt als de school de informatie niet op dezelfde manier aan de ouder met het ouderlijk gezag zou verstrekken;
- de informatie wordt niet verstrekt als het belang van het kind zich tegen het verschaffen van de informatie verzet.